

УДК 343(043.2)

Пастух Д.О., Довгановський О.О., здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна
Науковий керівник: Ніколаєнко Т.Б., д.ю.н., професор

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПЕРЕТИНУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ

Кримінальним кодексом України передбачена відповідальність за порушення правил міжнародних польотів. Цікаво, що історія становлення та розвитку юридичних норм, що стосуються відповідальності за дані діяння, сягає своїм корінням в правову доктрину, яка зародилася на зорі становлення авіації.

Перший багатосторонній міжнародний договір про повітряне пересування Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28 травня 1999 року зазначає, що «кожна Договірна Держава має право заборонити, з міркувань військових або в інтересах громадської безпеки, повітряним судам, що належить до інших Договірних Держав, польоти над певними зонами своєї території, під страхом відповідальності, встановленої її законодавством, і за умови, що в цьому відношенні не робитиме жодної різниці між приватними повітряними суднами цієї держави і такими ж повітряними судами, що належать до інших Договірних Держав. У цьому випадку місцезнаходження і простір заборонених зон повинні бути попередньо опубліковані і повідомлені іншим Договірних Держав» [1, ст. 3]. Відповідно до ст. 15 цієї Конвенції «всьяке повітряне судно, що належить до однієї з Договірних Держав, має право перетинати повітряний простір іншої держави без спуску. У цьому разі воно зобов'язане летіти за маршрутом, встановленим державою, над якою проводиться політ. У всякому разі, з причин державної і громадської безпеки і порядку, воно зобов'язане здійснити посадку, якщо воно отримає відповідний наказ за допомогою сигналів, передбачених в додатку «Д». Будь-яке повітряне судно, яке здійснює політ з однієї держави в іншу, має, якщо правила цієї останньої держави містять відповідну вимогу, здійснити посадку на один з аеродромів, зазначених цією державою. Відомості про ці аеродроми будуть повідомлені Договірними Державами в Міжнародну Комісію з повітряне

пересування, яка передає ці відомості всім Договірних Держав. Встановлення міжнародних повітряних шляхів проводиться за згодою держав, над якими пролягають ці шляхи» [1, ст. 15]. Кожна із сторін зобов'язана вживати заходів щодо забезпечення виконання вимог Конвенції, та у разі їх порушення – сприяти переслідуванню і покаранню осіб, які це вчинили [1, ст. 25].

Україні як держава, що приєдналась до умов Конвенції імплементувала вказані положення у вітчизняний правовий простір. У Кримінальному кодексі України передбачена кримінальна відповідальність за порушення правил міжнародних польотів (ст. 334). Суспільна небезпека зазначеного правопорушення полягає у тому, що порушення правил міжнародних польотів може не тільки призвести до аварії (зіткнення) повітряного судна (суден) і людських жертв, але й спровокувати міжнародний конфлікт або, навіть, стати приводом для розв'язування воєнних дій між державами [4, ст. 334]. Крім того спрямування посягання направлено на безпеку міжнародних польотів, тобто такий стан суспільних відносин, за якого забезпечується нормальний безперешкодний переліт повітряного судна (суден) і порядок перетинання державного кордону України.

Міжнародний політ – це здійснюваний у повітряному просторі України запланований або незапланований політ повітряного судна, який виконується з перетинанням державного кордону України (зокрема кордону, щодо якого не проведено делімітацію і демаркацію). Щодо зовнішніх ознак зазначеного правопорушення, які характеризують його особливості можна визначити як вчиненням діянь у виді вльоту в Україну або вильоту з України без відповідного дозволу або недодержання зазначених у дозволі маршрутів, трас і коридорів, а також ешелонів і місць посадки.

Відповідно Закону України «Про державний кордон України» повітряні судна перетинають державний кордон України у спеціально виділених повітряних коридорах, а поза ними - тільки з дозволу уповноважених на те державних органів України [2, ч. 6 ст. 2]. Відповідні порушення стосуються тільки повітряних суден, які здійснюють запланований або незапланований політ на міжнародних авіалініях України. Закінченим правопорушення у цій формі вважається з моменту фактичного незаконного перетинання повітряним судном лінії державного кордону України в повітрі. Проте в сучасних умовах перетинання лінії державного кордону є доволі актуальним. З початком військової агресії на Сході держави, окупації частини території України зумовило необхідність врегулювати правові відносини щодо правового режиму тимчасово

окупованих територій, порядку переміщення люде та товарів через лінію розмежування. Одними із таких кроків постали прийняття Законів України, як «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганські областях», «Про забезпечення прав і свобод громадян на тимчасово окупованій території України», унормування відповідальності за порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї. Проте з урахуванням криміналізації відповідальності за порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї відкритими є аспекти унормування відповідальності у разі порушення такого порядку з використанням повітряного транспорту. Відповідно до ст. 334 Кримінального кодексу, порушення правил міжнародних польотів пов'язані із перетином повітряним судном лінії державного кордону. У разі порушення правил при вльоті чи вильоті з тимчасово окупованої території зазначена норма не може діяти. Така ситуація створює колізію щодо притягнення до кримінальної відповідальності за вказане правопорушення та унеможливорює запобігти незаконній міграції, контрабанді, тероризму чи незаконному переправленню осіб.

Тому з урахуванням вищезазначеного доцільно розглянути питання щодо унормування положень кримінальної відповідальності за порушення правил міжнародних польотів, які по'язані із вльотом чи вильотом з тимчасово окупованих територій.

Література

1. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28 трав. 1999 р. URL: <https://cutt.ly/dRgrp3a>
2. Про державний кордон України: Закон України від 04 лист. 1991 р. № 1777-XII. URL: <https://cutt.ly/8Rgrzon>.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р № 2341-III. URL: <https://cutt.ly/LRyjyXX>.
4. Коментар до Кримінального кодексу України: електронне видання. URL: <https://cutt.ly/oRgrnGY>

Погребний Н., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Матюшенко О.І., к.держ.упр.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ

Транспорт є однією із найважливіших галузей суспільного виробництва і покликаний задовольняти потреби населення і суспільства в перевезеннях. У Кримінальному кодексі УРСР 1960 р. законодавець не виділяв злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту в окрему групу, а відносив їх до глави «Службові злочини» за ознакою наявності у складах цих злочинів спеціального суб'єкта. З розвитком транспорту збільшується потужність транспортних засобів та швидкість їх руху, що має важливе значення для розвитку суспільства. Проте це викликає і негативні явища, оскільки більш тяжкими стають наслідки транспортних аварій, у яких гинуть люди, матеріальні цінності. Боротьба з транспортними злочинами в сучасних умовах набуває важливого значення, про що свідчить віднесення цих злочинів до самостійного розділу Особливої частини КК. Чинний Кримінальний кодекс України містить окремий Розділ XI «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» Особливої частини КК України, які передбачають відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері транспорту. У розділі XI Особливої частини КК ці злочини розташовані в певній послідовності. При цьому враховується тяжкість злочину, а також вид транспорту, яким він вчиняється. На першому місці стоять злочини, які вчиняються на залізничному, водному чи повітряному транспорті (статті 276-285 КК), на другому – на автомобільному і міському електротранспорті (статті 286-290 КК). Завершують главу злочини, що виражаються в порушенні чинних на транспорті правил та в пошкодженні магістральних трубопроводів (статті 291 і 292 КК).

Під безпекою руху або експлуатації розуміють відсутність небезпеки, такий стан, за якого не заподіюється і не може бути заподіяна шкода життю і здоров'ю людей, власності, іншим соціальним цінностям внаслідок руху або експлуатації джерел підвищеної небезпеки транспортних засобів відповідних видів, а також функціонування матеріальної інфраструктури об'єктів транспорту. У багатьох злочинах діяння виражається в порушенні